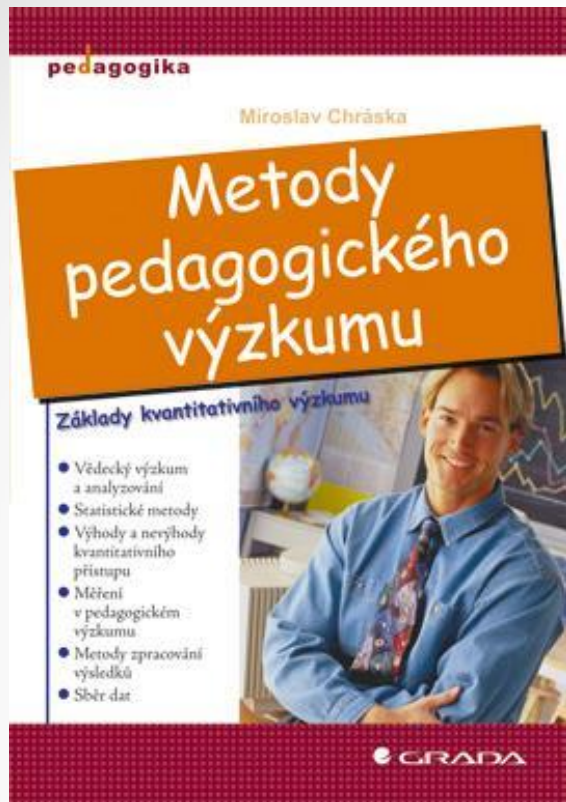

VÝZKUM JAKO VĚDECKÁ METODA POZNÁNÍ

**Metodologie
sociálních výzkumů**

OBSAH PŘEDMĚTU

- 1. Teoretická východiska a design výzkumného šetření
- 2. Znaky v sociálních výzkumech, úrovně měření, škály a škálování
- 3. Výběrová šetření
- 4. Dotazování
- 5. Dotazník a rozhovor
- 6. Pozorování
- 7. Sociální experiment
- 8. Studium dokumentů
- 9. Sběr a zpracování dat
- 10. Východiska kvalitativního výzkumu
- 11. Případové studie
- 12. Metody a techniky kvalitativního výzkumu
- 13. Závěrečná zpráva z výzkumu a etické zásady

prof. PhDr. Miroslav Chráska, CSc.
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

CHRÁSKA, Miroslav:
Metody pedagogického výzkumu: Základy
kvantitativního výzkumu.
Praha: Grada, 2007.

REICHEL, Jiří:

Kapitoly metodologie sociálních výzkumů.
Praha: Grada Publishing a.s., 2009.

http://knihy.abz.cz/imgs/teaser_pdf/4449788024730066.pdf

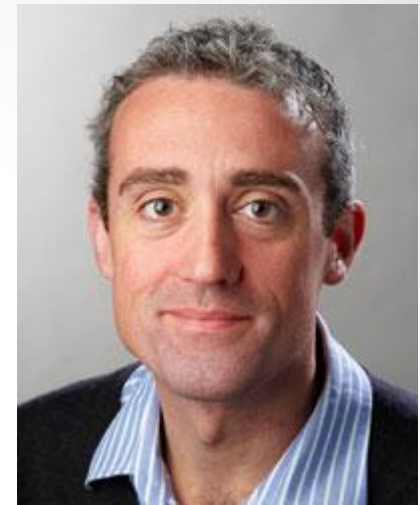
**KVALITATIVNÍ
VÝZKUM
V PEDAGOGICKÝCH
VĚDÁCH**

Roman ŠVAŘÍČEK
Klára ŠEĎOVÁ
a kol.

portál

ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĎOVÁ, Klára a kol.:
Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.
Praha: Portál, 2014.

Dr Ian Walker
University of Bath

<http://www.bath.ac.uk/psychology/staff/ian-walker/>

WALKER, Ian:
Výzkumné metody a statistika.
Praha: Grada Publishing a.s., 2012.

Program PSPP

Statistický program pro analýzu a zpracování dat. Je to svobodný, volně dostupný softvér. Alternativa k SPSS.

Odkaz na web stránku, ze které lze stáhnout instalační soubor:

<http://sourceforge.net/projects/pspp4windows/>

Web stránka programu:

<http://www.gnu.org/software/pspp/>

Podmínky k udělení zápočtu

- Účast na seminářích (možné dvě absence).
- Studenti prezenčního i kombinovaného studia zpracují v návaznosti na svůj projekt z předmětu Metodika vědecké práce návrh výzkumných technik (dotazníku, rozhovoru, kvalitativních technik) sběru dat.

Podmínky k udělení zápočtu

- **Odevzdání a přijetí zápočtové práce:** -
- odevzdání práce v rozsahu 2 – 5 stran v pdf do SIS,
 - termín odevzdání: průběžně během semestru, nejpozději dva dny před zkouškou,
 - **Zápočtová práce (návrh výzkumné techniky)** bude ohodnocena jako akceptována nebo neakceptována. Pokud práce není přijata, musí být přepracována na základě komentáře vyučujícího do zadaného termínu.

Zkouška

- Písemná forma.
 - formou vědomostního testu, který bude ověřovat znalost okruhů vymezených sylabem, bude vycházet ze zadané literatury, z přednášek a cvičení
 - 12 otázek. Část otázek bude ve formě multiple-choice s jednou správnou odpovědí za jeden bod, část otázek bude otevřených za 0 až 4 body dle kvality odpovědi.

Osnova

- Základní pojmy (metodologie, metoda, teorie, věda)
- Výzkum a podoby výzkumu
- Typy výzkumných projektů
- Vztah teorie a výzkumu
- Etika vědeckého výzkumu

Pojem metodologie

Metodologie

- teorie metody vědy, respektive věda o principech a metodách vědeckého poznání,
- formuje se na rozhraní filosofie a speciálních věd,
- souhrn postupů a způsobů zkoumání uplatňovaných v určité vědě nebo skupině věd.

Metodologie

- řecky *methodos* = cesta
- **návod k výzkumu** - jaké postupy?
„Jak uskutečnit výzkum, abychom dosáhli stanoveného cíle?“
- **nauka o metodách** - metody zjišťovací a metody zpracování údajů

Metoda

Metoda (z řeckého methodos, cesta)

- v obecném významu označení způsobu jak dosáhnout jistého, předem stanoveného cíle prostřednictvím vědomé a plánovité činnosti.
- V oblasti vědy pojem metoda označuje **záměrný a systematický postup** uplatňovaný při poznávání zkoumaných předmětů; je vždy nerozlučně spjata s teorií.

Poznatkové systémy:

- laické představy - zkušenost, zdravý rozum
- umění
- náboženské a filozofické systémy
- iracionální poznání - intuice a mystika

○ **VĚDA**

Věda

- **věda jako soubor poznatků**

- systematicky utříděné
- o určité tematické oblasti

Co je předmětem psychologie?

- **věda jako činnost**

- proces poznávání skutečnosti
- pravidla a postupy
- - generování nových poznatků

Teorie

- systém tvrzení, která vysvětlují nějaký jev
- soubor ověřených předpokladů (hypotéz)
- bohatá na problémy
- popisuje + vysvětluje, předvídá
- někdy spekulativní

Thomas Samuel Kuhn

(1922 – 1996)

- americký filosof
- původně fyzik

Struktura vědeckých revolucí

(The Structures of Scientific
Revolutions, 1962)

- střídání paradigmat ve vědě
- dvě paradigmatata v psychologii
 1. zobecňující
 2. individualizující

Výzkum

- systematická tvůrčí práce, která **rozšiřuje poznání**
- potvrzuje, doplňuje či vyvrací dosavadní poznatky
- výsledkem jsou popisy, principy, zákony, teorie

- Výzkum – metoda poznávání charakterizována systematickým zkoumáním a studiem s cílem zjištění faktů a formulování závěrů.
- Charakteristiky výzkumu jako vědecké metody: systematicčnost, přesnost, kontrola, kritičnost, ověřitelnost, opakovatelnost.

Podoby výzkumu

Tři základní typy zjištění:

- **deskriptivní** – zjistit stav věcí, popsat sledované jevy,
- **vztahové** – zjistit existenci vztahu mezi znaky, sílu vztahu, polaritu (kladný nebo záporný),
- **kauzální** – zjistit příčinnost, jestli jeden nebo více znaků ovlivňují další znak.

Typy výzkumných projektů

- **Orientační výzkum** (mapující, „survey“) – je zaměřen na deskripci jevů, znaků.
- **Korelační výzkum** – je zaměřen na vztahy mezi znaky (proměnnými).
- **Kauzálně-komparativní výzkum** - je zaměřen na hledání kauzálních souvislostí.
- **Experimentální výzkum** – umožňuje zjišťovat kauzální vztahy.

DRUHY VÝZKUMŮ

○ 1. Základní výzkum

- zaměřen na teorii
- rozvíjení základního vědeckého poznání

Příklad:

výzkum faktorů utváření pracovní identity

○ 2. Aplikovaný výzkum

- řešení praktických problémů

Příklad

*výzkum efektivity nového SW školicího programu
pro zaměstnance s poruchami učení*

○ 3. Akční výzkum

- aplikovaný výzkum orientovaný na řešení aktuálního problému, který se objevil v praxi

○ 4. Evaluační výzkum

- hodnocení efektivity intervence, opatření, programu

KVANTITATIVNÍ A KVALITATIVNÍ PŘÍSTUP VE VÝZKUMU

- oba přístupy se doplňují
- **smíšené výzkumy**
 - kombinace kvantitativního a kvalitativního

Kvantitativní výzkum:

KOLIK, JAK

- omezené množství informací o velkém počtu osob
- výběr osob je reprezentativní
- číselné údaje, statistika, ověřování hypotéz
- rychlý sběr dat - dotazníky
- výsledky jsou nezávislé na výzkumníkovi
- lze je zobecnit na populaci
- ověřuje platnost existující teorie - **dedukce**

Kvalitativní výzkum:

PROČ

- co největší množství dat o jedinci nebo malém počtu osob
- zkoumané osoby - vybírají se konkrétní případy
- údaje jsou nečíselné (např. slovní, zvukové, obrazové aj.)
- jde do hloubky, cílem je problému co nejlépe porozumět
- rozhovor, pozorování
- vytváření hypotéz a nové teorie - **indukce**
- význam osobnosti výzkumníka
- časově náročný
- nesnaží se o zobecňování

Vztah teorie a výzkumu – deduktivní a induktivní přístup

- **Deduktivní přístup** – postup od obecného ke konkrétnímu, specifickému:

Teorie – hypotéza – zjištění stavu věcí – potvrzení

- **Induktivní přístup** – postup od jednotlivých zjištění k obecné charakteristice:

Registrace jevů – společné znaky – hypotéza -
teorie

ETIKA VĚDECKÉ PRÁCE

1. Účastníci výzkumu:

- minimální riziko
- **informovaný souhlas**
 - ale – nesdělovat hypotézu výzkumu
 - omezení klamných informací
 - informování po skončení výzkumu
 - dobrovolná účast
 - možnost z výzkumu vystoupit

- ochrana osobních informací (kódy místo jmen) •

Stanfordský vězeňský experiment

- Philip Zimbardo

- 1971, role authority, vliv prostředí

2. Etika publikování

- Publish or perish! (Publikuj, nebo zahyneš!)

plagiáty

citace

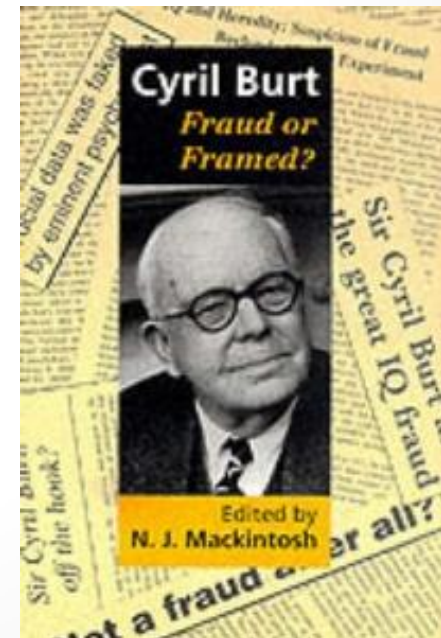
- opakovatelnost výzkumu

- falšování výsledků výzkumu

Cyril Burt

(1883 – 1971)

- britský psycholog
- povýšen do šlechtického stavu
za objevy genetické determinace
intelligence – zfalšováno

Struktura výzkumu

Typický sled kroků – etapy výzkumu:

Formulování záměru

Vymezení výzkumné otázky

Koncipování hypotéz

Sběr empirických dat, údajů

Analýza dat

Popis a interpretace zjištění

Formulace závěrů